

Alternatywne modele życia rodzinnego w ocenie społecznej

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Rodzina w ostatnich trzech dekadach podlega szczególnie istotnym przemianom. Opóźnia się wiek zawierania małżeństw. Wzrasta liczba rozwodów i separacji. Ludzie częściej decydują się na życie w pojedynkę. Coraz większą popularnością cieszą się też alternatywne formy życia małżeńskiego – w tym głównie związki kohabitacyjne. Coraz częstszym zjawiskiem są rodziny niepełne, samotni rodzice wychowujący dzieci oraz rodziny zrekonstruowane (tzw. patchworkowe). W związku z powyższymi trendami zmieniają się również sposoby myślenia o małżeństwie i rodzinie¹. Liberalizacji podlegają opinie dotyczące różnych zjawisk i zachowań związanych zarówno z życiem małżeńskim, jak i rodzinnym. W jednym z naszych badań² zapytaliśmy Polaków o ich stosunek do takich kwestii, jak m.in.: odkładanie decyzji o małżeństwie, pozostawanie w związku nieformalnym oraz życie w pojedynkę.

MAŁŻEŃSTWO W ODWROCIE?

Odkładanie decyzji o ślubie lub całkowite odrzucenie możliwości sformalizowania związku to rozwiązywanie coraz częściej praktykowane i – jak się okazuje – dość powszechnie aprobowane społecznie. Blisko dwie trzecie badanych (61%) akceptuje fakt, że młodzi ludzie, tymczasowo lub definitywnie, rezygnują z małżeństwa. Niezrozumiałe jest to jedynie dla co trzeciego respondenta (32%). Od 2013 roku przyzwolenie na taką postawę wprawdzie minimalnie osłabło (spadek o 2 punkty procentowe), nadal jednak jest wyższe niż w 2008 roku.

TABELA 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, akceptuje Pan(i) to, że młodzi ludzie z różnych powodów odkładają decyzję o małżeństwie lub w ogóle się na nie nie decydują?	Odpowiedzi badanych według terminów badań					
	2008		2013		2019	
	w procentach					
Zdecydowanie akceptuję	19	57	22	63	19	61
Raczej akceptuję	38		41		42	
Raczej nie akceptuję	24	34	21	30	23	32
Zdecydowanie nie akceptuję	10		9		9	
Trudno powiedzieć	9	9	7	7	7	7

¹ Zob. komunikat CBOS „Rodzina – jej znaczenie i rozumienie”, luty 2019 (oprac. R. Boguszewski).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (344) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 10–17 stycznia 2019 roku na liczącej 928 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Akceptacja decyzji młodych ludzi o odkładaniu małżeństwa lub rezygnacji z niego wiąże się w znacznej mierze z religijnością badanych i jest tym większa, im rzadsze uczestnictwo w praktykach religijnych. Sprzyjają jej także lewicowe poglądy polityczne, uzyskiwanie najwyższych dochodów *per capita* oraz średnie wykształcenie (zob. tabelę aneksową 1). Akceptacja dla nowych wzorców niezmiennie istotnie maleje wraz z wiekiem respondentów. O ile jednak w ciągu niespełna sześciu lat w kohortach wiekowych najmłodszych respondentów (urodzonych po 1983 roku) przyzwolenie na rezygnację ze ślubu lub odkładanie go na później utrzymuje się na stałym – wysokim – poziomie, o tyle w pozostałych kategoriach wiekowych daje się zauważyć nieznaczny wzrost konserwatyizmu w tym zakresie. Widoczny jest on zwłaszcza wśród osób urodzonych przed 1954 rokiem, które obecnie istotnie rzadziej niż sześć i jedenaście lat temu znajdują zrozumienie dla antymażeńskich decyzji młodych ludzi.

TABELA 2

Kohorty demograficzne – osoby urodzone w latach	Czy, ogólnie rzecz biorąc, akceptuje Pan(i) to, że młodzi ludzie z różnych powodów odkładają decyzję o małżeństwie lub w ogóle się na nie nie decydują?		
	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań		
	2008	2013	2019
	w procentach		
2001–1996	-	-	72
1995–1991	-	76	76
1990–1984	72	80	79
1983–1974	69	77	68
1973–1964	60	70	63
1963–1954	54	60	53
1953–1944	52	54	43
1943 i wcześniej	33	36	25

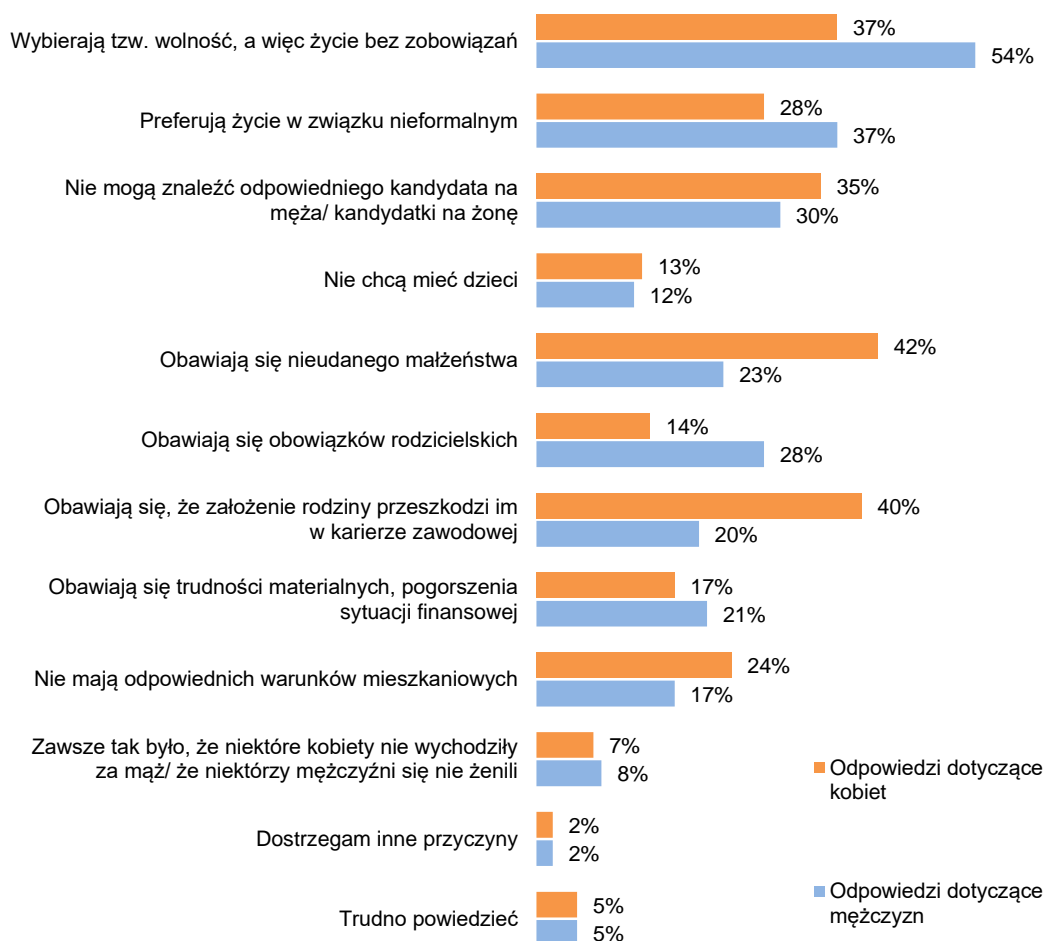
W naszym sondażu zapytaliśmy o to, dlaczego – zdaniem Polaków – część młodych ludzi będących w wieku odpowiednim, by założyć rodzinę, nie decyduje się na zawarcie związku małżeńskiego. Dostrzegane powody, jak się okazuje, różnią się w zależności od tego, czy dotyczą kobiet, czy też mężczyzn.

Przyczyn spadku gotowości do formalizowania związku w przypadku kobiet respondenci upatrują przede wszystkim w obawie przed nieudanym małżeństwem. Opinię taką wyraża ponad dwie piąte ankietowanych (42%). Zbliżony odsetek badanych (40%) uważa, że kobiety nie chcą zakładać rodziny z uwagi na fakt, że może to stanowić przeszkodę w ich karierze zawodowej, jak również z tego względu, że dążą one do życia bez zobowiązań (37%). Jedna trzecia respondentów wskazuje na trudności ze znalezieniem odpowiedniego kandydata na męża (35%), a mniej więcej jedna czwarta sugeruje preferowanie przez współczesne kobiety życia w związku nieformalnym (28%) lub brak odpowiednich warunków mieszkaniowych (24%). Zdecydowanie rzadziej do głównych przyczyn odkładania przez panie decyzji o małżeństwie lub rezygnacji przez nie z tej formy związku ankietowani zaliczają obawę przed pogorszeniem sytuacji materialnej (17%), lęk przed obowiązkami rodzicielskimi (14%), brak chęci posiadania dzieci (13%) oraz inne względy.

Gdzie indziej upatrują Polacy przyczyn przedłużającego się stanu kawalerskiego. Według ponad połowy badanych (54%) najczęstszą przyczyną, dla której mężczyźni w wieku odpowiednim do założenia rodziny nie decydują się na małżeństwo, jest wybór tzw. wolności – życia bez zobowiązań. Blisko dwie piąte (37%) ankietowanych sugeruje preferowanie przez mężczyzn życia w związku nieformalnym, a niemal jedna trzecia (30%) dostrzega trudności ze znalezieniem odpowiedniej kandydatki na żonę. Mniej więcej jedna czwarta diagnozuje wśród młodych mężczyzn brak gotowości do podjęcia obowiązków rodzicielskich (28%) oraz obawy przed nieudanym małżeństwem (23%). Nieco rzadziej – zdaniem respondentów – mężczyźni odkładają decyzję o ślubie lub w ogóle się na niego nie decydują z obawy przed trudnościami materialnymi (21%), w przekonaniu, że może to zaszkodzić ich karierze zawodowej (20%), z powodu braku odpowiednich warunków mieszkaniowych (17%) oraz niechęci do posiadania dzieci (12%).

CBOS

RYS. 1. Obecnie w Polsce część młodych ludzi, którzy są w wieku odpowiednim do założenia rodziny, nie wstępuje w związek małżeński. Jak Pan(i) sądzi, dlaczego kobiety nie wychodzą za mąż, a mężczyźni się nie żenią?

* Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazać kilka powodów

Z porównania w czasie wyników odpowiedzi na pytanie o przyczyny odkładania decyzji o małżeństwie wynika, że zarówno mężczyznom, jak i kobietom coraz rzadziej przypisuje się motywację materialną, a więc obawę o pogorszenie sytuacji finansowej oraz brak odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto w ciągu ostatnich sześciu lat istotnie wzrosło przekonanie, że zarówno mężczyźni, jak i kobiety nie zawierają ślubu ze względu na potrzebę wolności i braku zobowiązań. Nieco częściej niż w 2013 roku dostrzegane są także obawy młodych ludzi przed obowiązkami rodzicielskimi, a w odniesieniu do kobiet dodatkowo umocniło się przeświadczenie, iż obawiają się, że założenie rodziny może zaszkodzić ich karierze zawodowej.

TABELA 3

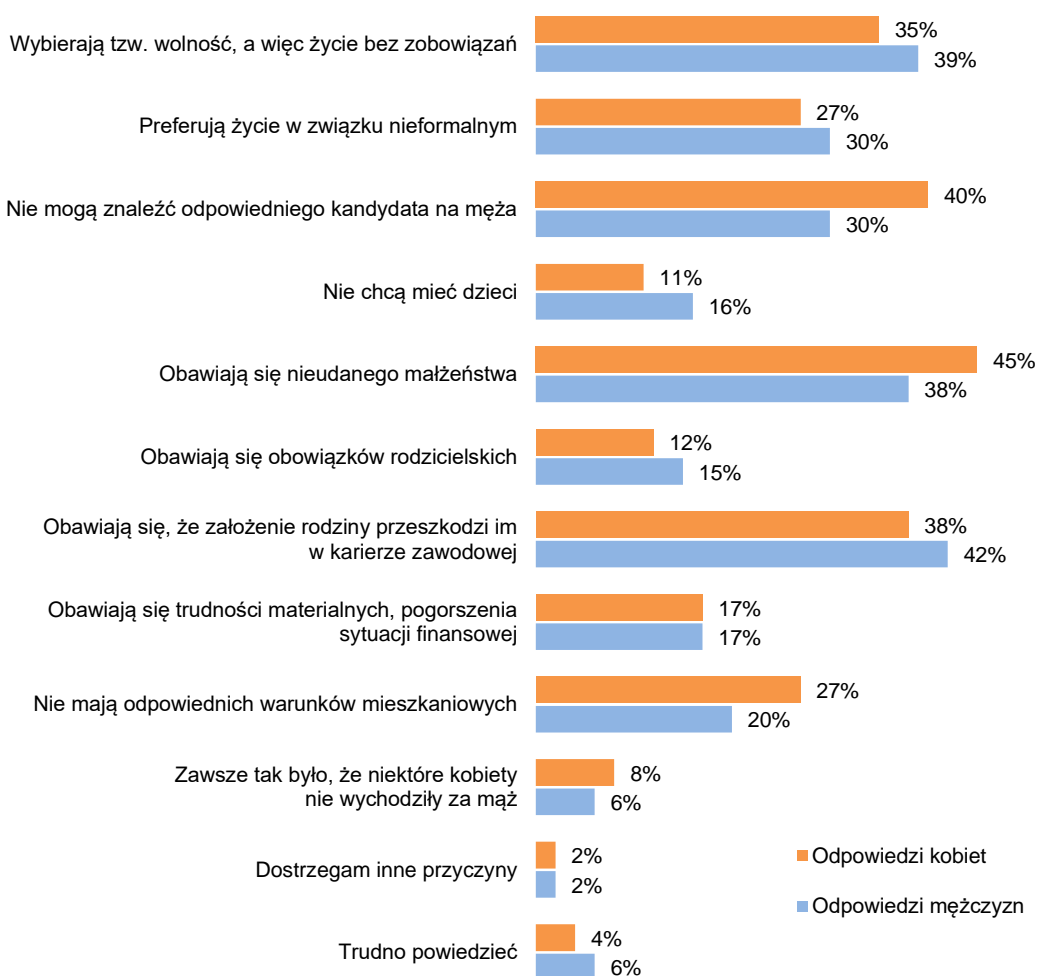
Obecnie w Polsce część młodych ludzi, którzy są w wieku odpowiednim do założenia rodziny, nie wstępuje w związek małżeński. Jak Pan(i) sądzi, dlaczego kobiety nie wychodzą za mąż, mężczyźni się nie żenią?	Odpowiedzi dotyczące powodów niezawierania związku małżeńskiego							
	przez kobiety				przez mężczyzn			
	1996	2008	2013	2019	1996	2008	2013	2019
	w procentach							
Wybierają tzw. wolność, a więc życie bez zobowiązań	24	36	27	37	44	53	45	54
Preferują życie w związku nieformalnym*	-	-	21	28	-	-	25	37
Nie mogą znaleźć odpowiedniego kandydata na męża/odpowiedniej kandydatki na żonę	25	36	34	35	24	27	29	30
Nie chcą mieć dzieci	8	10	15	13	6	9	12	12
Obawiają się nieudanego małżeństwa	39	48	41	42	24	27	24	23
Obawiają się obowiązków rodzicielskich	13	16	11	14	25	37	24	28
Obawiają się, że założenie rodziny przeszkodzi im w karierze zawodowej	24	40	34	40	25	27	19	20
Obawiają się trudności materialnych, pogorszenia sytuacji finansowej	72	35	28	17	65	39	33	21
Nie mają odpowiednich warunków mieszkaniowych	60	39	34	24	52	38	29	17
Zawsze tak było, że niektóre kobiety nie wychodziły za mąż/niektórzy mężczyźni się nie żenili	16	5	5	7	16	9	6	8
Inne istotne przyczyny	0	1	3	2	0	1	3	2
Trudno powiedzieć	1	4	5	5	1	4	5	5

* Kategoria ta została dodana w 2013 roku

Przyczyny opóźniania decyzji młodych ludzi o małżeństwie w nieco odmienny sposób diagnozowane są przez mężczyzn i przez kobiety. Mężczyźni na pytanie, dlaczego kobiety nie decydują się na małżeństwo, nieco częściej niż panie wskazują na niechęć do posiadania dzieci, wybór życia bez zobowiązań i trudność w pogodzeniu życia rodzinnego z karierą zawodową. Z kolei kobiety nieco częściej zwracają uwagę w tym kontekście na problem ze znalezieniem odpowiedniego kandydata na męża, obawę przed nieudanym małżeństwem oraz brak odpowiednich warunków mieszkaniowych.

CBOS

RYS. 2. Obecnie w Polsce część młodych ludzi, którzy są w wieku odpowiednim do założenia rodziny, nie wstępuje w związek małżeński. Jak Pan(i) sądzi, dlaczego kobiety nie wychodzą za mąż?

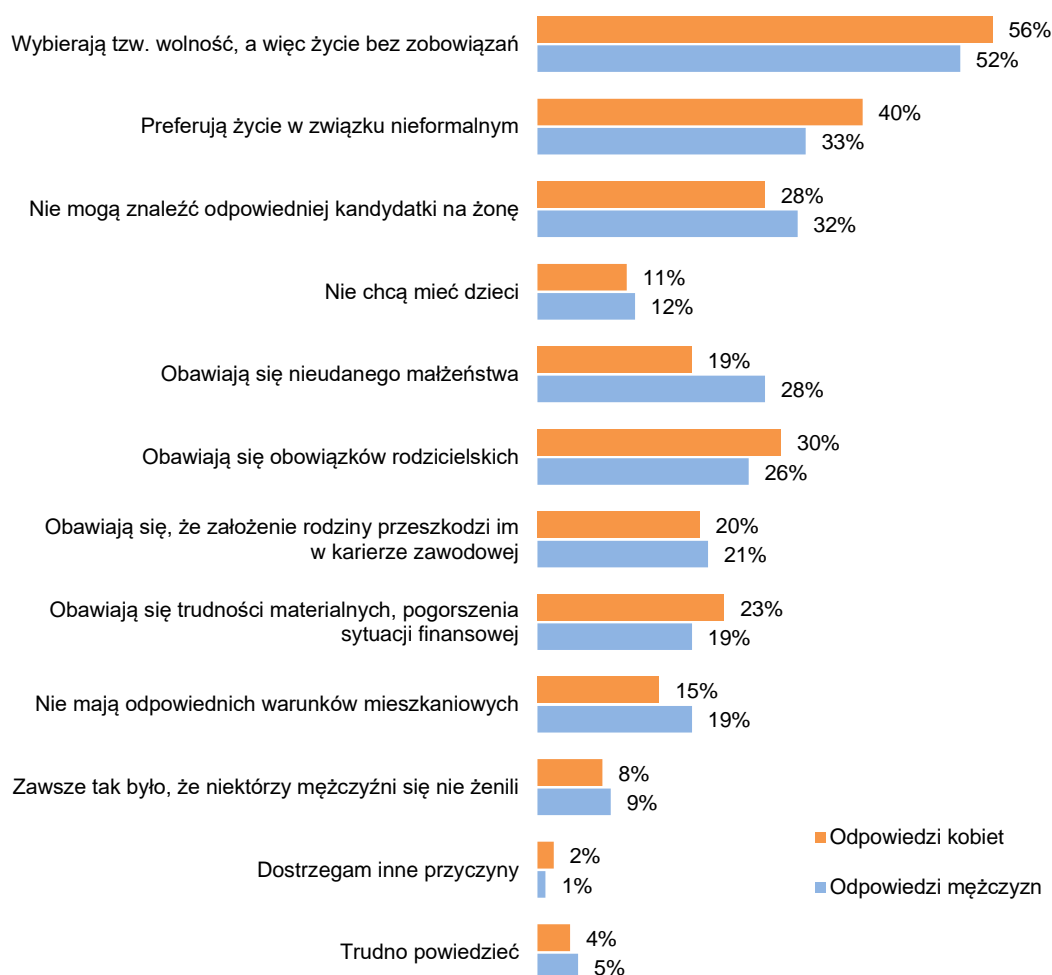

* Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazać kilka powodów

Z kolei mężczyznom opóźniającym decyzję o małżeństwie kobiety nieco częściej niż panowie przypisują motywację wskazującą na preferowanie konkubinatu, wybór wolności i unikania zobowiązań oraz obawę przed obowiązkami rodzicielskimi oraz popadnięciem w trudności materialne. Mężczyźni zaś istotnie częściej niż kobiety wskazują wśród przyczyn przedłużającego się kawalerstwa obawę przed nieudanym małżeństwem, a także trudność ze znalezieniem odpowiedniej partnerki oraz brak warunków mieszkaniowych.

CBOS

RYS. 3. Obecnie w Polsce część młodych ludzi, którzy są w wieku odpowiednim do założenia rodziny, nie wstępuje w związek małżeński. Jak Pan(i) sądzi, dlaczego mężczyźni nie żenią się?

* Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazać kilka powodów

Istotne wydaje się także porównanie opinii ogółu Polaków na temat niedecydowania się młodych ludzi na małżeństwo z opiniami osób pozostających w stanie panieńskim lub kawalerskim, które – jak można przypuszczać – w odpowiedzi na pytanie mogły mieć na uwadze także własną sytuację.

Wprawdzie hierarchia wskazywanych w tym względzie przyczyn pozostaje w obu grupach niemal niezmienną, jednak wartości przypisywane poszczególnym czynnikom niekiedy istotnie się od siebie różnią. Kobiety stanu wolnego wyraźnie częściej niż ogół badanych jako przyczynę pozostawania wielu współczesnych kobiet w stanie panieńskim wymieniają trudność ze znalezieniem odpowiedniego kandydata na męża oraz niechęć do posiadania dzieci. Rzadziej natomiast wskazują w tym kontekście na obawę przed obowiązkami rodzicielskimi. Kawalerowie z kolei częściej niż ogół Polaków do głównych motywów pozostawania młodych mężczyzn w stanie wolnym zaliczają obawę przed nieudanym małżeństwem oraz brak planów prokreacyjnych, rzadziej zaś wymieniają dość powszechnie przypisywane im przez innych dążenie do braku zobowiązań oraz do życia w konkubinacie.

TABELA 4

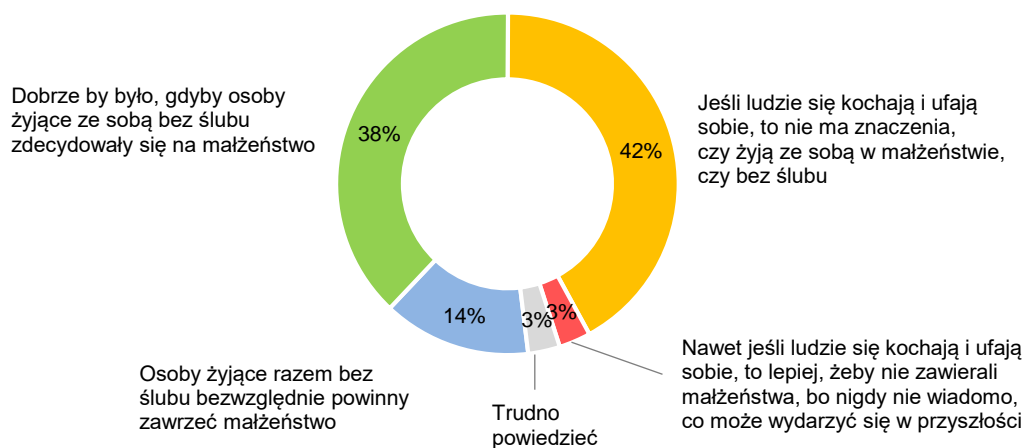
Obecnie w Polsce część młodych ludzi, którzy są w wieku odpowiednim do założenia rodziny, nie wstępuje w związek małżeński. Jak Pan(i) sądzi, dlaczego kobiety nie wychodzą za mąż, mężczyźni się nie żenią?	Odpowiedzi			
	panien N=80	ogółu badanych	kawalerów N=116	ogółu badanych
	dotyczące kobiet		dotyczące mężczyzn	
	w procentach			
Wybierają tzw. wolność, a więc życie bez zobowiązań	37	37	47	54
Preferują życie w związku nieformalnym	26	28	33	37
Nie mogą znaleźć odpowiedniego kandydata na męża/odpowiedniej kandydatki na żonę	51	35	28	30
Nie chcą mieć dzieci	18	13	16	12
Obawiają się nieudanego małżeństwa	41	42	31	23
Obawiają się obowiązków rodzicielskich	3	14	26	28
Obawiają się, że założenie rodziny przeszkodzi im w karierze zawodowej	43	40	14	20
Obawiają się trudności materialnych, pogorszenia sytuacji finansowej	15	17	20	21
Nie mają odpowiednich warunków mieszkaniowych	25	24	16	17
Zawsze tak było, że niektóre kobiety nie wychodziły za mąż/niektórzy mężczyźni się nie żenili	4	7	10	8
Inne istotne przyczyny	2	2	1	2
Trudno powiedzieć	4	5	7	5

CZY ŚLUB MA ZNACZENIE?

W opiniach na temat formalizowania związków kohabitacyjnych Polacy są dość mocno podzieleni. Niemal równoliczne grupy stanowią respondenci, którzy wychodzą z założenia, że jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to nie ma znaczenia, czy wezmą ślub (42%), oraz ci, którzy zawarcie małżeństwa przez osoby żyjące ze sobą bez ślubu uważają za wskazane, choć nieobligatoryjne (38%). Co siódmy badany (14%) jest zdecydowanie bardziej kategorię w tym względzie – uważa, że osoby żyjące w konkubinacie bezwzględnie powinny zawrzeć małżeństwo. Natomiast tylko nieliczni (3%) wyrażają przeciwną opinię, twierdząc, że nawet jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to lepiej, żeby nie zawierali małżeństwa, bo nigdy nie wiadomo, co się może wydarzyć w przyszłości.

CBOS

RYS. 4. Która z opinii bliższa jest Pana(i) poglądom?

Z perspektywy czasu widać, że nieznacznie ubywa zwolenników zawierania małżeństwa, powiększa się zaś grupa osób, dla których ślub – obok konkubinatu – stanowi jedną z dwóch równorzędnych możliwości.

TABELA 5

Która z opinii bliższa jest Pana(i) poglądom?	Odpowiedzi badanych według terminów badań		
	2008	2013	2019
	w procentach		
Osoby żyjące razem bez ślubu bezwzględnie powinny zawrzeć małżeństwo	19	15	14
Dobrze by było, gdyby osoby żyjące ze sobą bez ślubu zdecydowały się na małżeństwo	41	39	38
Jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to nie ma znaczenia, czy żyją ze sobą w małżeństwie czy bez ślubu	33	37	42
Nawet jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to lepiej, żeby nie zawierali małżeństwa, bo nigdy nie wiadomo, co może wydarzyć się w przyszłości	5	5	3
Trudno powiedzieć	2	4	3

Przekonanie o konieczności zawarcia małżeństwa przez osoby żyjące ze sobą bez ślubu istotnie wzrasta wraz z wiekiem badanych oraz wraz z częstością uczestnictwa w praktykach religijnych, maleje natomiast wraz z poziomem wykształcenia i zadowolenia z własnej sytuacji materialnej. W grupach społeczno-zawodowych najbardziej konserwatywni w swoich opiniach są emeryci i renciści (zob. tabelę aneksową 4).

Stosunkowo najwięcej przeciwników zawierania małżeństw jest w grupie osób rozwiedzionych. Co dziewiąta z nich (11%) uważa, że nawet jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to i tak dla bezpieczeństwa nie powinni się pobierać, a blisko połowa (49%) stoi na stanowisku, że dla osób kochających się i ufających sobie bez znaczenia jest to, czy wezmą ślub. Do faktu zawierania małżeństwa nie przykładają również większej wagi ponad połowa badanych pozostających w stanie panieńskim lub kawalerskim (łącznie 57%). Najbardziej restrykcyjne w tym względzie są natomiast osoby owdowiałe. Jedna piąta z nich (20%) uważa, że pary żyjące ze sobą bez ślubu koniecznie powinny sformalizować swój związek. Relatywnie często na stanowisku takim stoją również osoby żyjące w małżeństwie (16%).

TABELA 6

Stan cywilny	Która z opinii bliższa jest Pana(i) poglądom?				Trudno powiedzieć
	Osoby żyjące razem bez ślubu bezwzględnie powinny zawrzeć małżeństwo	Dobrze by było, gdyby osoby żyjące ze sobą bez ślubu zdecydowały się na małżeństwo	Jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to nie ma znaczenia, czy żyją w małżeństwie czy bez ślubu	Nawet jeśli ludzie się kochają i ufają sobie, to lepiej, żeby nie zawierali małżeństwa, bo nigdy nie wiadomo, co może wydarzyć się w przyszłości	
w procentach					
Kawaler/panna	5	33	53	4	5
Żonaty/mężatka	16	41	39	2	2
Rozwiedziony(a)	8	26	49	11	6
Wdowiec/wdowa	20	36	30	9	5

ŚLUB KOŚCIELNY CZY CYWILNY?

W ostatnich latach coraz więcej par decydujących się na małżeństwo zawiera wyłącznie ślub cywilny, rezygnując ze ślubu kościelnego lub odkładając go na późniejszy termin. Zjawisko to jest szczególnie zauważalne w największych aglomeracjach. Jeżeli chodzi o opinie Polaków na temat rodzaju ślubu, są oni w nich niezmiennie dość mocno podzieleni, przy czym daje się zauważyć nieznaczny wzrost przeświadczenia, że rodzaj ślubu jest bez znaczenia i powinien stanowić wyłącznie decyzję osób pobierających się. Aktualnie uważa tak 39% badanych, czyli o sześć punktów procentowych więcej niż niespełna sześć lat temu. Ponad jedna czwarta respondentów (27%) wychodzi z założenia, że najważniejszy jest ślub kościelny, który niesie ze sobą skutki prawne, czyli tzw. konkordatowy. Niewiele mniejszy odsetek (24%, spadek o 3 punkty procentowe) uważa z kolei, że wystarczający jest

ślub cywilny, jednak za wskazane uznaje zawarcie również ślubu kościelnego. Co szesnasty badany (6%, spadek o 3 punkty) twierdzi zaś, że ślub kościelny nie ma większego znaczenia – najważniejszy jest ślub cywilny.

TABELA 7

Ostatnio coraz więcej par decydujących się na małżeństwo zawiera wyłącznie ślub cywilny, rezygnując ze ślubu kościelnego lub odkładając go na późniejszy termin. Które stwierdzenie najbliższe jest Pana(i) poglądom?	Odpowiedzi badanych według terminów badań		
	2008	2013	2019
	w procentach		
Ślub cywilny jest najważniejszy, ślub kościelny nie ma większego znaczenia	5	9	6
Wprawdzie ślub cywilny jest wystarczający, ale małżonkowie powinni zawrzeć również ślub kościelny	27	27	24
Najważniejszy jest ślub kościelny, który niesie ze sobą skutki prawne (tzw. konkordatowy)	33	28	27
Rodzaj ślubu jest bez znaczenia, decyzja o nim powinna należeć do osób pobierających się	32	33	39
Mam inne zdanie na ten temat	0	1	2
Trudno powiedzieć	3	2	2

Czynnikiem, który w największym stopniu wpływa na opinie respondentów w tej kwestii, jest poziom religijności mierzony częstością uczestnictwa w praktykach religijnych. Osoby praktykujące kilka razy w tygodniu najczęściej (66%) twierdzą, że najważniejszy jest ślub kościelny ze skutkami prawnymi. Taka opinia relatywnie najczęściej podzielana jest także przez praktykujących raz w tygodniu (38%). Ci, którzy mniej regularnie uczestniczą w nabożeństwach i spotkaniach religijnych, najczęściej parom pozostawiają decyzję o rodzaju ślubu. Autonomię w tej kwestii szczególnie mocno akcentują respondenci w ogóle niepraktykujący religijnie: dwie trzecie z nich (67%) sądzi, że rodzaj ślubu nie ma istotnego znaczenia.

TABELA 8

Ostatnio coraz więcej par decydujących się na małżeństwo zawiera wyłącznie ślub cywilny, rezygnując ze ślubu kościelnego lub odkładając go na późniejszy termin. Które stwierdzenie najbliższe jest Pana(i) poglądom?	Udział w praktykach religijnych				
	Kilka razy w tygodniu	Raz w tygodniu	1–2 razy w miesiącu	Kilka razy w roku	Nie praktykuje
	w procentach				
Ślub cywilny jest najważniejszy, ślub kościelny nie ma większego znaczenia	2	3	5	9	18
Wprawdzie ślub cywilny jest wystarczający, ale małżonkowie powinni zawrzeć również ślub kościelny	11	31	25	19	9
Najważniejszy jest ślub kościelny, który niesie ze sobą skutki prawne (tzw. konkordatowy)	66	38	21	10	6
Rodzaj ślubu jest bez znaczenia, decyzja o nim powinna należeć do osób pobierających się	12	24	45	58	67
Mam inne zdanie na ten temat	6	2	1	2	2
Trudno powiedzieć	3	2	2	2	0

CIEKAWE ŻYCIE SINGLA?

Aktualnie niemal nie mówi się już o starych pannach czy kawalerach, za to na dobre zadomowiło się określenie „singiel”. Funkcjonują różne definicje bycia singlem, w związku z czym różne osoby mogą być kwalifikowane do tej grupy. W naszym sondażu, pytając o singli, nieco uprościliśmy ich definicję – skupiliśmy się wyłącznie na tych osobach, które świadomie decydują się na życie bez stałego partnera lub partnerki. Jak się okazuje, Polacy w zdecydowanej większości (67%, wzrost od 2013 roku o 6 punktów procentowych) zaprzeczają, że życie takich osób jest ciekawsze niż tych, które tworzą stałe związki. Co szósty respondent (16%, spadek o 3 punkty) nie ma co do tego żadnych wątpliwości. Opinię, że ciekawsze jest jednak życie singli, wyraża 14% badanych (spadek od 2013 roku o 5 punktów procentowych), w tym tylko 4% jest o tym w pełni przekonanych.

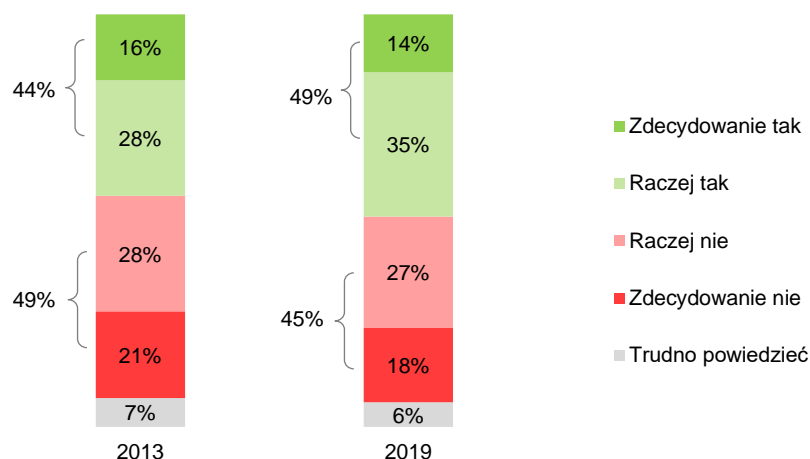
TABELA 9

Obecnie jest dużo osób, które świadomie decydują się na życie w pojedynkę – bez stałego partnera/partnerki, tzw. singli. Czy, Pana(i) zdaniem, osoby takie mają ciekawsze życie niż te, które żyją w stałych związkach?	Odpowiedzi badanych według terminów badań		
	2008	2013	2019
	w procentach		
Zdecydowanie tak	4	4	4
Raczej tak	12	15	10
Raczej nie	47	42	51
Zdecydowanie nie	20	19	16
Trudno powiedzieć	17	20	19

Przekonanie o atrakcyjności życia singli jest stosunkowo najwyższe wśród osób niepraktykujących religijnie (22%) oraz mających od 25 do 34 lat (20%), a ze względu na status zawodowy – wśród robotników wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych (odpowiednio 25% i 21%), pracowników usług (22%) i bezrobotnych (21%) – zob. tabelę aneksową 6.

Opinie na temat życia bez stałego partnera są w społeczeństwie dość podzielone, aczkolwiek można zaobserwować nieznaczny wzrost przyzwolenia na taki model. Obecnie niemal połowa respondentów (49%, wzrost od 2013 roku o 5 punktów procentowych) akceptuje życie w pojedynkę, a ponad dwie piąte (45%, spadek o 4 punkty) jest mu nieprzychylnych.

RYS. 5. Czy Pan(i) osobiście akceptuje taką formę życia (w pojedynkę)?

Przyzwolenie na życie bez zobowiązań jest silnie zróżnicowane społecznie. Wybór życia w pojedynkę częściej akceptują osoby młode, w tym zwłaszcza mające od 25 do 34 lat, lepiej wykształcone, mieszkające w największych miastach, uzyskujące najwyższe dochody *per capita*, niepraktykujące religijnie oraz deklarujące lewicowe poglądy polityczne. W grupach społeczno-zawodowych są to głównie uczniowie i studenci, pracownicy administracyjno-biurowi oraz kadra kierownicza i wyższego szczebla (zob. tabelę aneksową 7). Akceptacja dla bycia singlem jest relatywnie największa wśród kawalerów i panien, a także wśród rozwiedzionych. Osoby żyjące w związkach formalnych są w opiniach na ten temat podzielone, a wdowcy i wdowy raczej sprzeciwiają się takiej formie życia.

TABELA 10

Stan cywilny	Czy Pan(i) osobiście akceptuje taką formę życia (w pojedynkę)?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Kawaler/panna	64	32	4
Żonaty/mężatka	45	49	6
Rozwiedziony(a)	61	35	4
Wdowiec/wdowa	34	53	13

Coraz bardziej popularne zjawiska w obszarze życia rodzinnego, takie jak odkładanie przez młodych ludzi decyzji małżeńskich i prokreacyjnych, wzrost liczby związków nieformalnych oraz życie w pojedynkę, najczęściej znajdują zrozumienie i akceptację społeczną, szczególnie w młodszych generacjach. W polskim społeczeństwie umacnia się przekonanie, zgodnie z którym najważniejsze są miłość i zaufanie, natomiast to, czy para decyduje się na ślub, czy też żyje w konkubinacie, nie ma znaczenia. Jeśli zaś decyzja o małżeństwie zapadnie, zdaniem największego i jednocześnie coraz większego odsetka badanych nie ma znaczenia to, czy ślub będzie miał charakter cywilny czy kościelny. Decyzja w tym względzie powinna należeć do przyszłych małżonków. Jednakże znaczenie przypisywane religijnemu wymiarowi małżeństwa nadal jest relatywnie wysokie. Oczywiście tym wyższe, im częstszy udział respondentów w praktykach religijnych. Opinie Polaków na temat życia w pojedynkę, czyli bycia singlem, są podzielone, aczkolwiek akceptacja dla takiego modelu również rośnie, pomimo spadku przekonania, że osoby świadomie decydujące się na życie bez stałego partnera/ partnerki mają ciekawsze życie niż te, które żyją w stałych związkach.

Opracował

Rafał Boguszewski